

Valikõppeaine „Usundiõpetus“

Õppeaine maht: 1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas (7.klassis)

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli usundiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse, mis ei ole inimsusevastased; tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise;
- 2) toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas;
- 3) teab suuremate religioonide geograafilist levikut ning selle peamisi ajaloolisi põhjuseid maailmas ja Eestis; kirjeldab suuremate maailmareligioonide põhijooni, sealhulgas:
 - a) selgitab ajaloost ja nüüdisajast näiteid tuues, kuidas ilmneb religioon inimeste ja ühiskonna elus;
 - b) nimetab olulisemaid lugusid ja tähtsamaid tegelasi käsitletud religioonidest ning nende alustekstidest;
 - c) kirjeldab ning analüüsib kultuuri ja religiooni seoseid;
 - d) võrdleb käsitletud religioossete ja mittereligioossete maailmavaadete põhilist eetiliste valikute printsiipide eripära;
- 4) on teadlik oma väärtustest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate mõningaid jooni; analüüsib enda maailmavaatelisi tõekspidamisi käsitletud religioonide valguses, tuues esile sarnasusi ja erinevusi;
- 5) põhjendab väärtuste ja moraalnormide järgimise olulisust ühiskonnas ning toob selle kohta näiteid;
- 6) arutleb näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna elus, nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes.

Õppeaine kirjeldus

Usundiõpetus (UÕ) on usu- ja mõttevabaduse põhimõtetest lähtuv õppeaine, kus:

- 1) käsitletakse erinevaid religioone ja usulisi liikumisi;
- 2) õpitakse tundma religiooni väljendumist kultuuris ning inimese ja ühiskonna elus;
- 3) arutletakse eksistentsiaalsete küsimuste üle.

UÕ lähtub ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis sõnastatud usu- ja mõttevabaduse tunnistamise põhimõttest. Religioonialane haritus on usuvabaduse tagamise eeltingimusi ühiskonnas. UÕ pole käsitletav ühegi kiriku, koguduse ega usulise ühenduse kuulutustööna. UÕs ei käsitleta ühtki maailmavaadet õpilastele normatiivsena. Üldhariduskooli UÕ ülesanne ei ole juhatada õpilasi mingi kindla religiooni juurde. Eesmärk on valmistada õpilasi ette eluks pluralistlikus ühiskonnas ning maailmas, kus tuleb kokku puutuda erinevate religioonide ja maailmavaadete esindajatega. Seetõttu pannakse UÕs rõhku oskuste ja hoiakute kujundamisele, millel põhineb üksteisemõistmine, respekt, avatus ning valmisolek dialoogiks ja koostööks.

Religioonide ja maailmavaadete tundmaõppimine peab lähtuma tasakaalustatud teaduslikust käsitlest. UÕ tundides õpitakse tundma religioonide mitmekesist pärandit ning tänapäeva nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes. Religioon on olnud ja on kõigis ühiskondades inimeste elu ning kultuuri kujundajaid; inspiratsiooniallikas kirjandusele, kunstile ja muusikale. Religioonialane haritus aitab mõista maailma kultuuripärandit.

Erinevaid maailmamõistmise viise käsitledes süvendatakse empaatilist suhtumist ning vastastikust lugupidamist. UÕd korraldades ja õpetades peab austama ning arvestama õpilaste koduseid tõekspidamisi. UÕ oluline osa on toetada õpilaste kõlbelist arengut, arendades neis vastutustundlikku eetilist elamisoskust.

Erinevate religioonide ja maailmavaadete tundmaõppimine arendab kriitilist mõtlemist, loob võimalusi tegelda eksistentsiaalsete küsimustega ning toetab õpilase maailmavaate kujunemist. UÕ rikastab erinevate maailma mõistmise viiside tutvustamise kaudu õpilaste maailmapilti. UÕ õppematerjali seostatakse õpilaste varasemate teadmiste ja kogemustega; tähtis on tutvuda kodukoha ja sealsete religiooniga seotud kultuuriväärtustega ning luua seoseid õpilaste küsimuste ja probleemidega. Soovitav on kaasata õpilasi UÕ töökava koostamisse.

Põhikooli usundiõpetuse ainekava koosneb kolmest 35tunnisest kursusest, millele võivad lisanduda süvendavad kursused, mida koostades arvestatakse õppeaine üldeesmärgi ja õpetamise põhimõtteid ning vastavas kooliastmes taotletavaid õpitulemusi ja õpitegevusi.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: erinevate religioonide pühapaigad, muuseumid, näitused, arvutiklass;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistö koostamine.

Lõiming

a) Üldpädevused

Põhikooli usundiõpetuse ainekava toetab kõigi üldpädevuste kujunemist.

Kõigi teemadega on lahutamatu seotud **väärtuspädevuste** kujunemine (suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut). III kooliastme maailmareligioonide kursus on tihedalt seotud õpilase eneserefleksiooniga, andes võimaluse enda väärtushinnanguid peegeldada erinevate maailma mõistmise viiside ning eetiliste printsiipide valguses. Maailmareligioonide tutvustamisel rõhutatakse kõigi inimeste seotust üksteisega, vaatamata olemasolevatele erisustele, kujundamaks respekti ja tolerantust.

Sotsiaalse, suhtlus- ja enesemääratluspädevuse kujundamisel on usundiõpetusel samuti oluline roll. Eelkõige on ainel keskne roll õpilase enda maailmavaate piiritlemisel ja teadvustamisel. Aine kaudu kujundatakse religioonialane kirjaoskus, mis võimaldab mõista maailmavaatelist mitmekesisust; analüüsida maailmavaatelist arusaamatuste ja konfliktide põhjuseid, ära tunda eelarvamusi ja sildistavat suhtumist, samuti arendatakse avatud hoiakut ning oskust astuda dialoogi ning teha koostööd erinevate religioossete vaadetega inimestega. Väitluste, arutluste ja diskussioonide käigus omandavad

õpilased julguse ja oskuse ennast maailmavaateliselt asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid.

Õpipädevuse kujundamisel on oluline, et kasutatakse erinevaid ühistõiseid õpiprojekte, koostatakse referaate ning korraldatakse õppekäike, mille käigus õpilased lahendavad probleeme, analüüsivad klassikontekstis õpitut.

Erinevate projektide käigus, on võimalus ka **ettevõtlikkuspädevuse** arendamiseks: näha probleeme ja nende lahendusi, genereerida ideid, neid ellu viia.

Matemaatikapädevust toetatakse eelkõige erinevate statistiliste tabelite ja jooniste lugemisel.

b) Läbivad teemad

Läbivate teemade seast on usundiõpetusega lahutamatu seotud eelkõige teemaga „**Väärtused ja kõlblus**“, mistõttu siinkohal selle eraldi väljatoomine oleks kunstlik.

Elukestva õppe toetamiseks on religioonid tänuväärne aines, sest neis rõhutatakse inimese jätkuvat soovi ja võimalust täiustuda, otsida ja püüelda eneseteostuse ja sisemise rahu poole läbi oma erinevate rollide ja etappide siin elus. Samuti tegelevad religioonid eksistentsiaalsete teemadega, millele igaks ajaks lõpliku ja kehtiva vastuse leidmine on võimatu, tegu on pigem otsingute kui päralejõudmisega.

Teema **keskkond ja jätkusuutlik areng** harmoneerub samuti mitmete teemadega, nagu näiteks erinevate religioonide loomislood, vägivallatuse põhimõtte, ahimsa kontseptsioon hinduismis, vastutustunde arendamine.

Teema **kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** esineb usundiõpetuses eelkõige selliste oskuste ja väärtushoiakutega inimese kujundamisel, kes väärtustab sallivust, ei tolereeri diskrimineerimist maailmavaatelisel pinnal, oskab teha koostööd ning pidada dialoogi ka endast erineva maailmavaate esindajatega.

Läbi religiooni ja kultuuri seoste mõistmise arendatakse **nii oma kui teise kultuuri väärtustamist ja mõistmist**; samuti enda kultuurilise identiteedi kujunemist läbi selle narratiivide tundmise ning sügavamate tähenduste mõistmise. Erinevate religioonide tundmine toetab kultuurilise mitmekesisuse ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärade mõistmist ning omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust väärtustamist.

Usundiõpetuses suunatakse õpilasi otsima ise teavet ning allikatesse kriitiliselt suhtuma, leitud teabe talletamisel ja jagamisel aga kasutama nüüdisaegse tehnoloogia võimalusi. Erinevate religioonide tutvustamisel käsitletakse erinevaid praktikaid, mis aitavad leida vaimset tasakaalu, ning analüüsitakse destruktiivseid usulisi liikumisi, mis läbi aitab aine kaasa ka **“tervise ja ohutuse”** läbivale teemale.

Hindamine

Usundiõpetuse õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ning teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Hoiakuid ega väärtusi ei hinnata. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Väärtusi ja hoiakuid võimaldavad hinnata rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Sel juhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi. Õpilane peab olema hindamises aktiivne osaline, tema selgitustel, põhjendustel ning eneseanalüüsil on oluline roll. Hindamine peab väärtustama

lahenduste erinevusi ja õpilaste isikupära. Hindamine on ka vahend õpilase arengu toetamiseks. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja/või numbriliste hinnetega.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab religioone klassifitseerida ja nimetada maailma erinevates paikkondades levinumaid religioone;
- 2) nimetab suuremaid Eestis levinud religioone, eristab suuremaid konfessioone ning usulisi rühmitusi;
- 3) oskab analüüsida religioossete konfliktide põhjuseid;
- 4) tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise;
- 5) pakub võimalusi erinevate religioossete vaadetega inimeste dialoogiks ning koostööks;
- 6) selgitab käsitletud religioonide õpetuse ja eetika põhiseisukohti ning tunneb nende religioonide teket, olulisemaid suurkujusid, usulisi rituaale ja kultuuriväljundeid;
- 7) toob esile erinevate religioonide sarnasusi ja erinevusi, analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju inimese ja ühiskonna elus nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes;
- 8) sõnastab oma maailmavaate mõningaid jooni; analüüsib enda maailmavaatelisi tõekspidamisi käsitletud maailmavaadete valguses.

Õppetegevus

Lähemaks tundmaõppimiseks valitakse suuremate maailmausundite hulgast vähemalt viis religiooni. Eraldi pööratakse tähelepanu Eesti rahvausundiga tutvumisele. Erinevaid religioone tutvustatakse õppesisus kirjeldatud aspektide kaudu, keskendudes vastava religiooni jaoks olulistele tahkudele.

Erinevate religioonide ja maailmavaadetega tutvumise kaudu õpitakse neid võrdlema ning nägema religiooni ja kultuuri seoseid. Oluline on kujundada avatud ja lugupidavat hoiakut erinevatesse kultuuridesse. Projektõppe võimalused, lühireferaatide koostamine, teabe hankimine teatmeteostest ja internetist ning leitud materjalide kriitiline hindamine arendavad iseseisva õppimise oskust. Tähelepanu tuleb pöörata õpilaste arutlusoskuse arendamisele. Tähtis on, et õpilane õpiks oma seisukohti põhjendama. Religioone käsitledes pööratakse selles kooliastmes suuremat tähelepanu eripära kirjeldavale käsitlusele – tavadele, kommetele ja religiooni ilmnemisele inimeste igapäevaelus. Religioone tuleb tutvustada nende sisemises mitmekesisuses.